

УДК 1(460)(092)«560/636»

<https://doi.org/10.33989/2075-1443.2024.48.308042>

ORCID ID: 0000-0001-5454-7181

Максим Сайбеков

САЙБЕКОВ Максим Геннадійович – доктор філософії 011, в.о. завідувача кафедри культурології та кіно-телемистецтва державного закладу «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка». Сфера наукових інтересів – філософія історії, історія педагогіки, філософія освіти.

e-mail: maksimsaybekow@gmail.com

АНАЛІЗ МЕТОДУ ІСИДОРА СЕВІЛЬСЬКОГО У ПРАЦЯХ «ЕТИМОЛОГІЇ», «ДИФЕРЕНЦІЇ», «СЕНТЕНЦІЇ»

Анотація. У статті аналізується метод, який практично впровадив Ісидор Севільський у своїй творчій діяльності. Продемонстровано важливість вивчення цього методу в контексті відповідного історичного періоду та його вплив на розвиток освітніх і наукових знань Середньовіччя. Розглянуто біографію і діяльність Ісидора Севільського, включаючи ключові події його життя та визначні творчі досягнення, що дозволило нам стверджувати про ефективність використання методу Ісидора у практичній діяльності.

Зроблений детальний огляд методології Ісидора Севільського, охарактеризовані основні підходи, поняття та етапи становлення його методу, показано історичний контекст, в якому працював Ісидор, а також розкрито роль його методу у вирішенні конкретних освітньо-наукових завдань часу. Простежується вплив методу Ісидора Севільського, його рецепція серед сучасників та наступних поколінь авторів. Розглянута критика та дискусії, пов'язані з методом Ісидора в сучасній історіографії, включаючи альтернативні точки зору.

Ключові слова: Ісидор Севільський, «Етимології», «Диференції», метод, єпископальна школа, знання, уявлення, сім вільних мистецтв.

Постановка проблеми. Стаття є результатом дослідження історичного контексту, в який вписаний Ісидор Севільський як автор, як творець унікального методу, що став результатом його наполегливої праці. Але для того, щоб описати метод Ісидора Севільського, необхідно окреслити коло проблем, які постають перед нами. Перше, епоха «темних віків» – це період перманентної військово-політичної боротьби, між місцевою знаттю і королями, германськими королівствами і Візантією, що відбувалася в результаті розпаду Західної Римської імперії. Друге, питання релігії, оскільки на території Вестготського королівства було кілька віросповідань; християнізація культури і освіти та як наслідок – протиріччя із античною філософією. Звідси проблема збереження і передачі знання. Саме ці причини ускладнювали створення якісної освітньої системи. Третє, Ісидор не був методологом, але створив унікальний метод, він не був науковцем, але написав енциклопедичну працю, не був філософом, але писав про філософію, відрізняв її від діалектики, сконструював певний тип пізнання реального і знаного ним світу, не був навіть філологом, але знав вестготську, латину, грецьку, іврит. То як же такому єпископу вдалося створити ефективний метод? Четверте, після авторів «Золотого століття» патристики у VI–VII ст. з'являється нове покоління, перед яким постають дещо інші завдання. У зв'язку із серйозними політичними та соціальними потрясіннями у Західній Римській імперії на першому плані стоять завдання збереження освіти. Необхідність «християнізації», навпаки, відходить на другий план. Автори цього періоду сприймали праці отців церкви та апологетів вже як спадщину, як частину традиції. З іншого боку, представники інтелектуальної культури аналізованої епохи були частиною аристократії римського (у широкому значенні) походження і в цьому сенсі, як і їх попередники, були носіями античної освіченості та культури. Рецепція античної спадщини у творах авторів цієї епохи – а це, насамперед, Боецій, Кассіодор та Ісидор Севільський – відбувається в іншому ключі, ніж у отців церкви (Амвросія, Єроніма та Августина) та германських діячів каролінгського відродження. Це питання стосується вужчої проблематики ніж та, яка розглядається у статті, і пов'язана вона з Ісидором як автором. Ісидор Севільський (560-636) відомий насамперед як енциклопедист, що вказує на широке охоплення тем у його творах, з іншого боку, певним чином характеризує рівень цих творів.

Однак Ісидор був не тільки й не так антикваром – збирачем стародавнього знання. Якщо користуватися схемою «інтелектуали та влада», то Ісидор був, якщо можна так висловитися, інтелектуалом у владі. Він займав становище єпископа Севільї (єпископський сан вважався найкращим завершенням для *cursus honorum* ще в V ст., його авторитет значно перевершував авторитет змінюваних постійно вестготських королів Іспанії. Ісидор головує на IV Толедському соборі (633р.), священники якого сформулювали порядок «вестготської симфонії» з її значним впливом єпископату на державні справи (Ubric Rabaneda, 2003).

Можна відзначити, що Ісидор за допомогою своїх творів у певному сенсі сконструював ідеологію (або те, що можна було б назвати ідеологією) і нерозривно пов'язану з нею програму освіти (Wood, 2012).

Як Ісидор «конструює» знання та який вплив на суспільство мала його діяльність? Іншою важливою проблемою є питання про масштаб та характер впливу Ісидора на інтелектуальну еліту та освіту Середніх віків. При цьому особлива увага надається «Етимологіям, або Початкам», поширенню, впливу на виклад семи вільних мистецтв. Про значення методу Ісидора для середньовічної освіти (Verger, 1992).

Метою статті є розкриття історичного контексту, в якому розвивався метод Ісидора Севільського, аналіз та розгляд його впливу на розвиток знань і уявлень в період «темних віків».

Методологія дослідження. Для досягнення мети дослідження застосовано низку загальних і специфічних методів, які сприяли вивченню творчої спадщини Ісидора Севільського: етимологічний метод, застосований у практиці Ісидора для класифікації та походження наук і мистецтв; метод тагорії для розуміння символіки середньовічної мови і суджень; історико-ретроспективний, що сприяв вивченню внеску Ісидора Севільського в європейську освіту від перших монастирських шкіл і до утворення університетів; термінологічної селекції – з метою відбору, уточнення й осучаснення системи окремих термінів, уживаних в освічених колах Вестготської Іспанії; реконструкції – для відтворення подій культурно-історичного та освітнього процесу на Піренейському півострові в добу Вестготського королівства.

Результати. Історіографія щодо постаті Ісидора Севільського відзначилася поверхневим ставленням до даної проблеми. Висловлювалися звинувачення у вигляді того, що твори Ісидора – це «горище, набите старим мотлохом» та «збори нісенітниць», що свідчить про нерозуміння важливості цієї теми (Leag, 1936).

З погляду сучасної науки, заснованої на досвіді, експериментах та перевірці результатів, метод Ісидора не витримує критики. Однак варто враховувати, що в епоху Ісидора (яку, слід відзначити, дослідники ніколи особливо високо не оцінювали) існувало інше розуміння знань. Знання тогочасної античності та середньовіччя часто вписувалося в рамки філософських концепцій. У ті епохи наука розглядалася як «що завгодно, тільки не наука». Незважаючи на відсутність дослідно-експериментальної бази, це не означало відсутності пізнання світу та людини. Проте головною особливістю знання в античні часи і в середньовіччі було те, що його виробляли в умовах, коли домінували філософсько-риторичні методи для духовного освоєння світу. У період Ісидора велику увагу приділяли спогляданню, яке приймало різноманітні світоглядні та медитаційні форми, і надавали йому непохитну перевагу перед практичним досвідом. Людина розкривала світ через слово, іноді вважаючи його заміною самого світу (Taylor, 1911).

Пізнання являло собою завдання віднайти відповідне найменування для об'єктів у безмежному переліку слів. Слово розглядалося не як примхлива копія реальності, але як більш справжня реальність, ніж сам предмет чи явище. Присвоюючи ім'я, людина осмислювала сутність об'єкта або явища, зупиняючи їх у безмежному ході часу. Вишуканий філософський ідеалізм базувався на реальному сприйняттю дитини, яка вірить, що треба покарати стіл, об який вона випадково вдарилася.

Творення світу включало створення слів, які формували, стабілізували сутність, «творили» нових істот та предмети. Це може бути корінням для тенденцій, що розвивалися в античному світі, але водночас були надзвичайно важливими для середньовіччя: універсалізації, каталогізації та докладної систематизації знань та мови; бажання створити жорстку формально-логічну конструкцію та розкутого, нестримного слово- та образотворчості, що дозволяло вільно розгулятися найнесподіванішій фантазії.

Це протиріччя, що іноді дивує сучасних дослідників, чи не може виявитися насправді діалектичною єдністю культури, яка надавала особливого, вже втраченого в новий час, значення слову. Це слово допомагало людству повільно, через виснажливу духовну роботу, проникати в таємниці будови світу. Духовне і практичне освоєння світу існували поруч, іноді взаємодіючи, але миттєві зіткнення були настільки рідкісні, що не здійснили новий синтез – наукове пізнання.

Хто ця людина, яка не просто переписувала античні знання, а виробила унікальний метод збирання знання, метод пізнання світу?

Отже, Ісидор Севільський (латиною – *Isidorus Hispalensis*; 560 – 4 квітня 636) був іспано-римським ученим, богословом та архієпископом Севільї. За словами історика XIX століття Шарля Форба де Монталамбера, його вважають останнім ученим античного світу.

Ісидор брав участь у наверненні аріанських вестготських королів до халкідонського християнства, допомагаючи своєму братові Леандру Севільському і продовжуючи після смерті брата. Він мав вплив у найближчому оточенні Сисебута – вестготського короля Іспанії.

Відомим став Ісидор завдяки його праці «Етимології», етимологічної енциклопедії, в якій зібрані фрагменти з багатьох книг античності, які інакше були б загублені.

Ісидор народився в Картагені, Іспанія, колишній карфагенській колонії, в сім'ї Северіана та Феодори. І Северіан, і Феодора належали до відомих іспано-римських родин високого соціального стану. Його батьки були членами впливової родини, яка відіграла важливу роль у політико-релігійному житті королівства, яке вплинуло на перехід вестготських королів з аріанства до халкідонського християнства.

Старший брат Леандр Севільський безпосередньо передував Ісидору на посаді архієпископа Севільї і, перебуваючи на своїй посаді, виступав проти короля Лювігільда (Леовігільда).

Молодший брат Фульгенцій Картагенський служив єпископом Астиги на початку нового правління християнського короля Реккареда.

Його сестра, Флорентіна Картагенська, була монахиною, яка нібито керувала сорока монастирями та тисячею посвячених ченців. Однак це твердження здається малоімовірним, враховуючи, що за її життя в Іспанії було мало чинних чернечих установ (Collins, 1995).

Ісидор здобув початкову освіту в кафедральній школі Севільї. У цьому навчальному закладі, першому свого роду в Іспанії, група вчених, у тому числі архієпископ Севільї Леандр, викладали тривіум та квадривіум, класичні вільні мистецтва. Ісидор старанно навчався і швидко освоїв класичну латину, а також знав грецьку та іврит.

Важливим у діяльності Ісидора є Четвертий собор у Толедо, що відбувся 5 грудня 633 року, на якому були присутні усі єпископи Іспанії. Він був скликаний вестготським королем Сисенандом і проходив у церкві Святої Леокадії в Толедо.

Ісидор, хоч і був вже літньою людиною, але головував на його обговореннях і був автором більшості його постанов.

Під впливом Ісидора собор у Толедо ухвалив декрет, який наказував всім єпископам заснувати семінарії у своїх соборних містах на зразок кафедральної школи в Севільї, яка дала освіту Ісидору десятиліттями раніше. У декреті йшлося про обов'язкове вивчення грецької мови, івриту та вільних мистецтв і заохочення інтересу до вивчення права та медицини. Авторитет собору зробив цю політику щодо освіти обов'язковою для всіх єпископів Королівства вестготів (Sharpe, 1964).

Щоб реалізувати освітню політику, яка була анонсована на соборі було мати необхідні дидактичні посібники. Такими посібниками і стали твори Ісидора Севільського, в яких було систематизовано античне і ранньосередньовічне знання. Відзначимо, що визначити жанр творів Ісидора є проблематичним, оскільки він творчо підходив до самих жанрів (що особливо цікаво, оскільки і антична, і середньовічна літературні традиції були дуже чутливі саме до форми твору. Так, твір «Диференцій» традиційно відносилося до граматики. І елементи даного жанру, поза всяким сумнівом, присутні в першій книзі «Диференцій» Ісидора (яка, зауважимо, вважається найбільш раннім його твором). З іншого боку, у тому ж творі є ряд жанрових особливостей, притаманних енциклопедії. Крім внесення рис енциклопедії до першої книги «Диференцій» Ісидор розробляє у ній і новий тип диференціювання, позначений дослідниками як діалектичний. Він отримує розвиток у другій книзі «Диференцій», яка має мало спільного з граматичними трактатами. Цей твір має широкий спектр тем, що дозволяє характеризувати його як богословсько-філософський трактат. Результатом творчості Ісидора є його праця «Етимології» (латиною – «*Etymologiae*»), також відома як «Початки» («*Origines*») і зазвичай скорочено «*Orig.*», є етимологічною енциклопедією, укладеною Ісидором

Севільським наприкінці його життя. В «Етимологіях» було узагальнено та систематизовано широке коло знань із сотень класичних джерел (Codoñer, 1994).

У праці охоплено енциклопедичне коло тем. «Етимології» – праця не просто про походження слів, це праця, що охоплює, серед іншого, граматику, риторику, математику, геометрію, музику, астрономію, медицину, право, римо-католицьку церкву та єретичні секти, язичницьких філософів, мови, міста, людей, тварин, фізичний світ, географію, громадські будівлі, дороги, метали, каміння, сільське господарство, війну, кораблі, одяг, їжу та інструменти. Список творів Ісидора був складений найближчим його послідовником, Брауліоном Сарагоським і, судячи з цього списку, до нас дійшли практично всі (Martín, 2002).

«Етимології» була широко розповсюдженим підручником у середні віки. Підручник був настільки популярним, що його читали замість багатьох оригінальних класичних текстів, які у ньому узагальнені; в результаті деякі з них перестали копіюватися і були втрачені. Працю цитував Данте Аліґєрі (який помістив Ісидора у свій «Рай»), цитував Джеффрі Чосер і згадували поети Боккаччо, Петрарка та Джон Гауер. Серед тисяч із зайвим рукописних копій, що збереглися, є Кодекс Гігас XIII століття; найдавніший рукопис, що зберігся, Кодекс Сангаленсіс, містить книги з XI по XX, датовано IX століттям.

«Етимології» була надрукована щонайменше десятьма виданнями між 1472 і 1530 роками, після чого в епоху Відродження її значення зменшилося. Перше наукове видання було надруковано у Мадриді у 1599 році; перше сучасне критичне видання було відредаговано Уоллесом Ліндсі у 1911 році (Lindsay, 1911).

«Етимологія» менш відома в наш час, хоча сучасні вчені визнають її важливість як для збереження класичних текстів, так і для розуміння середньовічного мислення.

Метод для Ісидора Севільського – це не тільки спосіб опису або констатації того, що здавалося йому істинним і те, що заслуговує на включення до загальної системи знання, це принцип конструювання самого цього знання, а в ширшому сенсі – певного типу культури. Якщо загально визнана справедливості зауваження, що «стиль – це людина», то за Ісидором можна сказати: «метод – це культура».

Дослідження 1960-1970-х рр., зруйнували стереотип про Ісидора як про неоригінального компілятора, а нові критичні видання значно розширили уявлення про джерела, якими користувався Ісидор. Все це сприяло новому напрямку ісидоріанських студій, а саме – аналізу його концепцій у тих джерелах, якими він користувався. Були розглянуті історичні та ідеологічні, лінгвістичні та антропологічні концепції Ісидора (Hillgarth, 2009).

До цього важливо відмітити, що у центрі уваги є трансформація змісту роботи з джерелом Ісидором, обумовлена зміною контексту, а не-

рідко й самого тексту. Тому в «Етимологіях» Ісидора зустрічається не просто трансляція думки джерела, а як взаємодія з нею та її зміна.

Французький дослідник Ж. Фонтен формулює новий підхід до спадщини Ісидора, принципи якого він сам позначив так: ретельне дослідження джерел; пошук дрібних на перший погляд відмінностей у цитатах; зв'язок із сучасною Ісидору епохою (Fontaine, 1954).

Окрім «Етимологій», Ісидор також написав «Диференції», в яких він не лише вводить енциклопедичні риси, але й розробляє новий тип диференціювання, що визнається деякими дослідниками як діалектичний. Перша книга «Диференцій» традиційно розглядається як лінгвістичний твір, оскільки в ньому вміщено компендіум коротких «лем», де пояснюється відмінність між схожими за написанням, звучанням або значенням словами. У другій книзі «Диференцій» диференціації як прийом розвивається далі, але вже в іншому контексті, віддаленому від граматичних трактатів.

Методологічною основою «Етимологій» є по суті етимологія, так само, як у перших двох книгах «Диференцій» методологічною основою були диференції. Таким чином, можна говорити про певну спадкоємність між цими творами, де поєднуються граматичний та енциклопедичний жанри.

Для розуміння пізнавального рівня Ісидора Севільського як методолога важливо розглянути його розуміння теоретико-методологічного інструментарію, а оскільки діалектика є способом розуміння світу, таким способом мислення, завдяки якому різні явища, предмети, речі розглядаються через різноманітність їх зв'язків, взаємодій протилежних властивостей і тенденцій, у процесах змін і розвитку, а також формою та способом рефлексивного теоретичного мислення, що досліджує протиріччя, які виявляються у мислимому змісті цього мислення, тому Ісидор не міг не використовувати у своїй творчості принципи і закони діалектики. Але Ісидор розглядає діалектику в контексті середньовічних знань, вона була частиною семи вільних мистецтв і розумілася зазвичай у широкому значенні як здатність вести суперечку у вигляді питань і відповідей, мистецтво складати силіогізми, використовуючи імовірнісні та правдоподібні аргументи з запропонованого питання, а також мистецтво класифікації понять, поділу речей на пологи та види. В главі XXII, II книги «Етимологій» «Про риторику і діалектику» Ісидор визначає так поняття «діалектики»: «Діалектика – це наука, винайдена для роздумів про причини (суті, *causae*) речей. Вона сама є [тим] різновидом філософії, яка називається логікою і яка здатна уможглидно визначати, запитувати і міркувати. Адже вона в різних дослідах вчить, яким чином істина відрізняється від брехні. Її розглядали у своїх висловлюваннях деякі перші філософи, не доводячи, однак, до [стану] мистецтва. Потім Аристотель деякі положення (*argumenta*) їх навчань упорядкував у правила і назвав це діалектикою, тому що в них досліджувалися висловлювання (*dicta*). Адже

λεκτόν [грецькою] – це висловлювання (dictio). Діалектика тому слідує після науки риторики, бо вони багато в чому обидві з'являються разом» (Barney, 2006).

В уявленнях середньовічних авторів проблема майбутнього осмислювалася багато в чому з урахуванням діалектики. Недосконалий «земний світ», який є світом Бога-Сина, пов'язувався з досконалим «небесним світом» Бога-Отця не лише за допомогою містичного Бога-Духа, але й через діалектичний хід думки. У середньовічній філософії були всі ключові елементи діалектики, в тому числі і так званий закон заперечення заперечення, які пізніше Гегель і комуністична філософія включили в свою «діалектику природи, суспільства і мислення». Мета середньовічної діалектики – спробувати схопити світ одразу в обох його іпостасях, сакральної та мирської, сублимованої та низовинної. Середньовічна культура поєднує у єдність полярні протилежності: небесне і земне, спіритуальне і тілесне, життя і смерть. Спираючись головним чином на Арістотеля, першим середньовічним філософом, який працював над діалектикою, був Боецій (480–524). Після нього багато філософів-схоластів також використовували діалектику у своїх працях, наприклад Абеляр, Вільям Шервудський, Гарландус Компотіста, Волтер Берлі, Роджер Свіншд, Вільям Оккам і Фома Аквінський. Ця діалектика (a quaestio disputata) склалася так:

Питання, що підлягає визначенню («Запитують, чи...»);

Орієнтовна відповідь на запитання («А здається, що...»);

Основні аргументи на користь попередньої відповіді;

Аргумент проти попередньої відповіді, традиційно єдиний аргумент авторитету («Навпаки...»);

Постановка питання після зважування доказів («Я відповідаю, що...»);

Відповіді на кожне з початкових заперечень. («Першому, другому і т. д. відповідаю, що...») (Vance, 1987).

З історичного погляду слід відзначити два аспекти, пов'язані з «Етимологіями» Ісидора. По-перше, в цьому творі Ісидор узагальнює традиції граматичної та риторичної (риторико-діалектичної) етимології. По-друге, він впроваджує етимологію в певну пізнавальну схему, де передбачено «пізнання речей» через осмислення «uis nominis» (що можна перекласти як «значення слова»). З свого боку, «uis nominis» потенційно формується через процес етимології, який, за деякими вченими, включає два аспекти: формальний (origo) та семантичний (interpretatio). В «Етимологіях» слова, які тлумачаться не завжди визначаються як за origo (походження), так і за interpretatio (тлумачення). Назва може бути визначена або за природою (і тоді її етимологія спрямована на розуміння значення), або за бажанням (iuxta arbitrium Humanae uoluntatis).

Висновки. Метод Ісидора Севільського став важливим внеском у збереженні та передачі знань в середньовіччі та за результатами діяльності

якого Ісидор вплинув на подальший розвиток енциклопедичного знання у середньовічній Європі.

Ісидор Севільський використовував субметоди для вивчення дисциплін тривіуму (граматика, риторика, діалектика), квадрівіуму (геометрія, арифметика, астрономія та музика) та інших сімнадцяти книг, що вивчалися в основному шляхом збирання і систематизації знань та їх організації у легкодоступний формат, але в основі залишався його етимологічний підхід. Ось як це відбувалося:

Збір інформації. Ісидор та його учні збирали інформацію про кожен з дисциплін, включаючи визначення, правила та основні поняття.

Організація за змістом і складністю. Інформація розміщувалася в субординарному порядку, за рівнем складності знання, що робило можливим пошук конкретних тем чи понять у тексті.

Включення християнської моралі та віри. Ісидор інтегрував християнські концепції та моральні вказівки в контекст кожної дисципліни.

Застосування тезаурусу. Ісидор розробив систему ключових слів та понять, яка сприяла легкості доступу до інформації та забезпечувала її більш ефективний пошук.

Зберігання та розповсюдження. Завдяки цьому методу інформація була легко збережена та передана іншим людям, що сприяло поширенню знань.

Метод Ісидора Севільського був важливим для освітнього процесу в середньовіччі. Він був використаний наступним чином:

Збереження та передача знань. Метод допоміг організувати інформацію в доступну форму, що дозволило зберігати та передавати знання поколінням.

Підготовка енциклопедій та посібників. Метод Ісидора використовувався для створення енциклопедій та посібників, де зібрана інформація була впорядкована за алфавітом, що полегшувало пошук потрібних знань.

Освіта в єпископальних школах, монастирях. В середньовічних єпископальних школах, монастирях метод Ісидора використовувався для навчання молодших монахів. Вони вивчали та копіювали тексти, дотримуючись порядку та системи ключових слів.

Поширення християнських ідей та моралі. Метод Ісидора дозволяв інтегрувати християнські концепції та мораль в навчальні матеріали, що сприяло поширенню християнських ідей через освіту.

Цей метод був інструментом для організації та передачі знань у середньовіччі, особливо в єпископальних школах, монастирях та інших освітніх установах того часу.

Отже, метод, що був використаний у діяльності Ісидора не тільки для збереження аттичного знання, не тільки для систематизації та класифікації знань, які були відомі йому, а й для формування комплексу

наук і мистецтв, що безпосередньо впроваджувались ним в освітній процес. Саме за допомогою етимологічного підходу, Ісидор намагався розкрити суть знань, оскільки для нього слово і його значення були нерозривно пов'язані. Через вивчення термінології він прагнув розкрити істину, яка не обмежувалася лише біблійними джерелами, але була також результатом розумового аналізу. У контексті лінгвістичної та риторичної спадщини, успадкованої від Античності, цей підхід був закономірним і органічним. Впродовж багатьох століть після Ісидора, дослідне знання розвивалося відокремлено від основних духовних настанов європейського суспільства. А модель організації освітнього процесу Ісидором стала унікальним явищем у ранньосередньовічній Європі і у результаті вплинула на формування протоуніверситетів.

Список використаних джерел

- Codoñer C. *Origenes o Etymologiae. Helmantica*. 1994. Vol. 45. № 136–138. P. 511–527. URL: <https://summa.upsa.es/details.vmq=parent:0000003393&t=2Bcreation&lang=en&view=main&s=34>
- Collins R. *Early Medieval Spain: Unity in Diversity, 400-1000*. New York: St. Martin's Press, 1995. 341 p. URL: <https://www.scribd.com/document/531043536/Collins-Roger-Early-Medieval-Spain-Unity-in-Diversity-400100>
- Fontaine J. *Isidore de Séville et l'astrologie. Revue des études latines*. Paris, 1953. 31. P. 271–300. URL: <https://archive.org/details/isidoredeseville0002font/page/n7/mode/2up?view=theater>
- Hillgarth J. N. The position of isidorian studies. A critical review of the literature 1936-1975. *Studi medievali*. 1983. Fasc. 2. P. 817–896.
- Lear F. S. *Saint Isidore and mediaeval Science. The Rice Institute Pamphlet*. 1936. Vol. 23. № 2. URL: <https://www.medievalists.net/2012/09/st-isidore-and-mediaeval-science/>
- Lindsay W. *The Editing of Isidore Etymologiae*. Cambridge: Cambridge University Press. URL: https://ia800708.us.archive.org/view_archive.php?archive=/28/items/crossref-pre-1923-scholarly-works/10.1017%252Fs0009838800019273.zip&file=10.1017%252Fs0009838800019273.pdf
- Martín J. La «Renotatio librorum domini Isidori» de Braulio de Zaragoza. Logroño: Fundación San Millán de la Cogolla, 2002. 325 p.
- Sharpe W. D. *Isidore of Seville: The Medical Writings*. Philadelphia: Transactions of the American Philosophical Society, 1964. URL: <https://archive.org/details/GardenIsidoreMedicalWritings/page/2/mode/2up>
- Taylor H. O. *The mediaeval Mind. A history of the development of thought and emotion in the Middle Ages*. London, 1911. URL: <https://www.gutenberg.org/files/43880/43880-h/43880-h.htm>
- The Etymologies of Isidore of Seville / Tr. by Stephen A. Barney, W. J. Lewis, J. A. Beach, Oliver Berghof*. Cambridge: Cambridge University Press, 2006. 475 p.
- Ubric R. P. *La iglesia y los estados bárbaros en la Hispania del siglo V (409–507)*. Granada: Universidad de Granada, 2003.

- Vance E. From topic to tale: logic and narrativity in the Middle Ages. Minneapolis: University of Minnesota Press, 1987. URL: <https://archive.org/details/fromtopictotalel0000vanc/page/44/mode/2up>
- Verger J. Isidore de Séville dans les universités médiévales. *L'Europe héritière de l'Espagne wisigothique* / C. P. J. Fontaine, ed. Madrid : Casa de Velázquez, 1992. URL : <https://books.openedition.org/cvz/2138>
- Wood J. The Politics of Identity in Visigothic Spain. Religion and Power in the Histories of Isidore of Seville. Leiden : Brill, 2012. 275 p.

References

- Barney, S. A., Lewis, W. J., Beach, J. A., & Berghof, O. (Trans.). (2006). *The Etymologies of Isidore of Seville*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Codoñer, C. (1994). Orígenes o Etymologiae. *Helmantica*, 45, 136-138, 511-527. Retrieved from <https://summa.upsa.es/details.vmq=parent:0000003393&t=2Bcreation&lang=en&view=main&s=34>
- Collins, R. (1995). *Early Medieval Spain: Unity in Diversity, 400-1000*. New York: St. Martin's Press. Retrieved from <https://www.scribd.com/document/531043536/Collins-Roger-Early-Medieval-Spain-Unity-in-Diversity-400100>
- Fontaine, J. (1953). Isidore de Séville et l'astrologie. *Revue des études latines*, 31, 271-300. Paris, Retrieved from <https://archive.org/details/isidoredeseville0002font/page/n7/mode/2up?view=theater>
- Hillgarth, J. N. (1983). The position of isidorian studies. A critical review of the literature 1936-1975. *Studi medievali*, 2, 817-896.
- Lear, F. S. (1936). Saint Isidore and mediaeval Science. *The Rice Institute Pamphlet*, 23, 2. Retrieved from <https://www.medievalists.net/2012/09/st-isidore-and-mediaeval-science/>
- Lindsay, W. (1923). *The Editing of Isidore Etymologiae*. Cambridge: Cambridge University Press. Retrieved from https://ia800708.us.archive.org/view_archive.php?archive=/28/items/crossref-pre-1923-scholarly-works/10.1017%2F0009838800019273.pdf
- Martín, J. (2002). *La "Renotatio librorum domini Isidori" de Braulio de Zaragoza*. Logroño: Fundación San Millán de la Cogolla.
- Sharpe, W. D. (1964). *Isidore of Seville: The Medical Writings*. Philadelphia: Transactions of the American Philosophical Society. Retrieved from <https://archive.org/details/GardenIsidoreMedicalWritings/page/2/mode/2up>
- Taylor, H. O. (1911). *The mediaeval Mind. A history of the development of thought and emotion in the Middle Ages*. London. Retrieved from <https://www.gutenberg.org/files/43880/43880-h/43880-h.htm>
- Ubric, R. P. (2003). *La iglesia y los estados bárbaros en la Hispania del siglo V (409-507)*. Granada: Universidad de Granada.
- Vance, E. (1987). *From topic to tale: logic and narrativity in the Middle Ages*. Minneapolis: University of Minnesota Press. Retrieved from <https://archive.org/details/fromtopictotalel0000vanc/page/44/mode/2up>
- Verger, J. (1992). Isidore de Séville dans les universités médiévales. In C. P. J. Fontaine, (Ed.), *L'Europe héritière de l'Espagne wisigothique*. Madrid: Casa de Velázquez. Retrieved from <https://books.openedition.org/cvz/2138>

Wood, J. (2012). *The Politics of Identity in Visigothic Spain. Religion and Power in the Histories of Isidore of Seville*. Leiden: Brill.

Saibekov M.

**ANALYSIS OF THE ISIDORE OF SEVILLE'S METHOD BASED
ON HIS CREATIVE WORKS *ETYMOLOGIAE, DIFFERENTIAE,
DE SUMMO BONO***

Problem's statement. This article is the result of a study of the historical context in which Isidore of Seville is inserted as an author, as the creator of a unique method, which became the result of his hard work. But in order to describe the method of Isidore of Seville, it is necessary to outline the range of problems that arise before us. Due to serious political and social upheavals in the Western Roman Empire, the preservation of education comes to the fore. The need for "Christianization," on the contrary, fades into the background. The authors of this period perceived the works of the church fathers and apologists as a legacy, as part of tradition. On the other hand, representatives of the intellectual culture of the era under consideration were part of the aristocracy of Roman (in the broad sense) origin and in this sense, like their predecessors, were bearers of ancient education and culture.

The purpose of the study. Analyze the historical context in which the method of Isidore of Seville developed and to consider the influence of the method of Isidore of Seville on the development of knowledge and ideas in the dark ages.

Methods. To achieve the goal of the study, a number of general and specific methods were used that contributed to the study of the creative heritage of Isidore of Seville: the etymological method used in the practice of Isidore for the classification and origin of sciences and arts; togoria method for understanding the symbolism of medieval language and judgments; historical-retrospective, contributing to the study of the contribution of Isidore of Seville to European education from the first monastic schools to the formation of universities; terminological selection – for the purpose of selecting, clarifying and modernizing the system of individual terms used in the educated circles of Visigothic Spain; reconstruction – to reproduce the events of the cultural and historical process on the Iberian Peninsula during the Visigothic Kingdom.

Results. The reception of the ancient heritage in the works of the authors of this era – and these are primarily Boethius, Cassiodorus and Isidore of Seville – occurs in a different vein than that of the church fathers (Ambrose, Jerome and Augustine) and the German kings of the Carolingian revival. This question concerns a narrower issue that is discussed in the article, and it is connected with Isidore as the author. Isidore of Seville (560-636) is known primarily as an encyclopedist, indicating the wide coverage of topics in his works, on the other hand, in a certain way characterizes the level of these works.

However, Isidore was not only and not so much an antiquarian – a collector of ancient knowledge. If we use the "intellectuals and power" scheme, then Isidore was, so to speak, an intellectual in power. He occupied the position of bishop

of Seville (the episcopal rank was considered the best conclusion for the *cursus honorum* even in the 5th century, his authority significantly exceeded the authority of the constantly changing Visigothic kings of Spain. Isidore presided over the IV Council of Toledo (633), whose priests formulated an order with its significant influence of the episcopate on public affairs.

We can say that Isidore, through his works, in a certain sense constructed an ideology. (or what might be called ideology) and the educational program inextricably linked to it.

Discussion. First, the era of the “Dark Ages” is a period of permanent military-political struggle between the local nobility and kings, the German kingdoms and Byzantium, which occurred as a result of the height of the Western Roman Empire. The second question is religion, since there were several religions in the territory of the Visigothic kingdom; Christianization of culture and education and, as a consequence, a contradiction with ancient philosophy. Hence the problem of preserving and transmitting knowledge. It was these reasons that complicated the creation of a high-quality educational system. Thirdly, Isidore was not a methodologist, but created a unique method, he was not a scientist, but wrote an encyclopedic work, was not a philosopher, but wrote about philosophy, distinguished it from dialectics, constructed a certain type of knowledge of the real world known to him, was not even a philologist, but he knew Visigothic, Latin, Greek, and Hebrew. How did Bishop Isidore create an effective method? Fourth, after the authors of the “Golden Age” of patristics in the 6th–7th centuries. A new generation is emerging, which is faced with slightly different tasks. How does Isidore “construct” knowledge and what impact has his work had on society? Another important problem is the question of the scale and nature of Isidore’s influence on the intellectual culture of the Middle Ages. At the same time, special attention was paid to “etymologies, or principles,” its distribution, influence on the presentation of the seven liberal arts, etc. On the significance of Isidore’s method for medieval education.

Conclusions. The method of Isidore of Seville was an important contribution to the preservation and transmission of knowledge in the Middle Ages and influenced the further development of encyclopedic knowledge.

Key words: *Isidore of Seville, Etymologiae, Differentiae, method, Episcopal school, knowledge, ideas, seven liberal arts.*